

ΒΑΣΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ): το σύνολο των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μία χώρα σε ένα έτος. Μετρείται σε αξία και σε όγκο.

άμεση δημοκρατία: το πολίτευμα το οποίο ίσχυσε στην αρχαία Ελλάδα, σύμφωνα με το οποίο όλοι οι πολίτες συμμετέχουν στην άσκηση της εξουσίας (νομοθετικής, εκτελεστικής,δικαστικής).

ανθρώπινα δικαιώματα: είναι αξίες και γι' αυτό τον λόγο είναι αναπαλλοτρίωτα και αδιαπραγμάτευτα. Αποτελούν τα θεμέλια της δημοκρατίας και πιθανή κατάργηση τους συνεπάγεται κατάργηση της δημοκρατίας.

αρχή δεδηλωμένης: αποτελεί βασική αρχή του πολιτεύματός μας. Σύμφωνα με αυτή η κυβέρνηση πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη της βουλής.

αρχή επικουρικότητας: Σύμφωνα με αυτή η Ε.Ε δρά μόνο εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύνανται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο.

αυτοαξιολόγηση: η αξιολόγηση που κάνει κανείς στον εαυτό του, θετική ή αρνητική.

αυτογνωσία: το «γνώθι σ' αυτόν» του Σωκράτη. Δηλαδή, η γνώση του εαυτού μας, η επίγνωση των προτερημάτων και των ελαττωμάτων μας.

αυτοεκτίμηση: η εκτίμηση που τρέφει κανείς για τον εαυτό του.

βουλή: το σύνολο των αντιπροσώπων του λαού. Η βουλή ασκεί τη νομοθετική λειτουργία.

διαμεσολάβηση: εξωδικαστικός τρόπος επίλυσης διαφορών, με τη βοήθεια διαμεσολαβητή, σε ελάχιστο χρόνο και με μικρό κόστος.

δίκαιο: σύνολο υποχρεωτικών κανόνων που ρυθμίζουν την κοινωνική συμπεριφορά των ανθρώπων. Το δίκαιο ρυθμίζει τη κοινωνική ζωή.

δικαίωμα: είναι η εξουσία που παρέχει ο νόμος στον άνθρωπο για να πραγματοποιήσει τα βιοτικά του συμφέροντα, για να αναπτύξει δραστηριότητα ωφέλιμη για τον εαυτό του και το κοινωνικό σύνολο.

δικαίωμα αρνησικυρίας (veto): άρνηση επικύρωσης μιας συλλογικής απόφασης, με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η λήψη της απόφασης αυτής.

δημοκρατία: πολίτευμα, στο οποίο η πολιτική εξουσία πηγάζει από τον λαό και ασκείται προς όφελός του.

δημόσια διοίκηση: το σύνολο των δημοσίων/ κρατικών υπηρεσιών.

διάδικοι: είναι το πρόσωπο που επιδιώκει την παροχή δικαστικής προστασίας (ενάγων) και το πρόσωπο έναντι του οποίου επιδιώκεται η παροχή δικαστικής προστασίας (εναγόμενος).

διάκριση εξουσιών: είναι βασική αρχή της δημοκρατίας, σύμφωνα με την οποία η εξουσία του κράτους χωρίζεται σε επιμέρους εξουσίες, διότι η συγκέντρωση εξουσίας σ' ένα πρόσωπο εμπεριέχει τον κίνδυνο για αυθαιρεσίες και κατάχρηση εξουσίας και έτσι εξασφαλίζεται αμοιβαίος έλεγχος και ισορροπία μεταξύ τους.

ιθαγένεια ευρωπαϊκή: η ιθαγένεια που έχουν οι ευρωπαίοι πολίτες. Κάθε πολίτης της Ε.Ε έχει δύο ιθαγένειες, του κράτους-μέλους και της Ε.Ε.

εξουσία: η δύναμη να διατάξεις και να επιβάλλεις όσα διατάξεις. Είναι η νόμιμη δύναμη, δηλαδή το δικαίωμα κάποιων να εξουσιάζουν και η υποχρέωση κάποιων άλλων να υπακούουν.

ευρωζώνη: είναι η ζώνη, ο χώρος, που ισχύει το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα (ευρώ).

κατάχρηση δικαιώματος: υπάρχει όταν η άσκηση του δικαιώματος υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλει η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη, ή ο κοινωνικός ή ο οικονομικός σκοπός του δικαιώματος.

κομματικοποίηση: η δράση υπέρ κόμματος σύμφωνα με τις κομματικές πεποιθήσεις ή τις κομματικές εντολές.

κοινωνία: σύνολο ανθρώπων με δομή και δεσμούς που συμβιώνουν σε ορισμένο τόπο και χρόνο.

κοινωνική δομή: ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας της κοινωνίας.

κοινωνική θέση: είναι η θέση που κατέχει το άτομο σε ένα σύστημα καταμερισμού έργων/εργασίας (στην οικογένεια, στο σχολείο, στην εργασία, στον σύλλογο, στην κοινωνία κτλ.).

κοινωνική ομάδα: είναι ένα σύνολο ανθρώπων με κοινούς σκοπούς, ισχυρούς δεσμούς, με άμεσες και διαρκείς σχέσεις μεταξύ των μελών του και συνείδηση της ιδιαιτερότητάς τους.

κοινωνικός ρόλος: είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων και συμπεριφορών που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένη θέση, το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένη θέση.

κοινωνικοποίηση: είναι μια διαδικασία ένταξης και ενσωμάτωσης του ατόμου σ' ένα κοινωνικό σύνολο, μια διαδικασία εκμάθησης των αξιών και των κανόνων της κοινωνίας.

κράτος: σημαίνει ισχύς, εξουσία, είναι η οργανωμένη κοινωνία. Το κράτος σήμερα είναι θεσμός (και μηχανισμός) ανεξάρτητος από την κοινωνία.

κράτος δικαίου: είναι αυτό στο οποίο η εξουσία ασκείται σύμφωνα με κανόνες δικαίου (το Σύνταγμα και τους νόμους). Όλα τα όργανα του κράτους αλλά και οι πολίτες οφείλουν να σέβονται τους κανόνες δικαίου και τους θεσμούς.

κράτος κοινωνικό ή πρόνοιας: είναι εκείνο που εξασφαλίζει σ' όλους τους πολίτες του ορισμένα βασικά κοινωνικά αγαθά. Τέτοια αγαθά είναι η παιδεία, η υγεία, η κοινωνική ασφάλιση, η εργασία, το καθαρό περιβάλλον, η κοινωνική δικαιοσύνη, οι ίσες ευκαιρίες κτλ.

λαϊκή κυριαρχία: είναι βασική αρχή της δημοκρατίας, σύμφωνα με την οποία ο λαός είναι η πηγή κάθε κρατικής εξουσίας, ο λαός είναι το ανώτατο όργανο του κράτους.

Μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ): νομικό πρόσωπο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που λειτουργεί σε εθελοντική βάση, κυρίως με ανθρωπιστικό σκοπό.

ΜΜΕ: Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας είναι αυτά που μπορούν συγχρόνως να απευθύνονται σε πολλούς, να προσφέρουν μαζική επικοινωνία (εφημερίδα, ραδιόφωνο, διαδίκτυο κτλ.).

νομιμοποίηση: Η νομιμοποίηση είναι ευρύτερη από την νομιμότητα, εμπεριέχει και τη συναίνεση και είναι απαραίτητη για κάθε εξουσία. Άσκηση εξουσίας χωρίς νομιμοποίηση είναι αδύνατη.

παγκοσμιοποίηση: σημαίνει ότι η κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίου και ανθρώπων γίνεται σε παγκόσμια κλίμακα, αλλά και μεγαλύτερη επικοινωνία και μεγαλύτερη αλληλεξάρτηση μεταξύ των χώρων όλου του κόσμου.

πόλη-κράτος: στην αρχαία Ελλάδα, η πόλις είναι μια πολιτική κοινότητα. Είναι αυτόνομη, έχει τη δική της κοινωνική, πολιτική, οικονομική και διοικητική οργάνωση.

πολίτης: κάθε μέλος κράτους που έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις έναντι του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια, κυρίως έχει πολιτικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

πολιτική: η τέχνη και η επιστήμη της διακυβέρνησης. Η συμμετοχή/ δράση του πολίτη στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι, στις δημόσιες υποθέσεις.

πολιτική απάθεια: η αδιαφορία για την πολιτική. Μερικές φορές δεν είναι αδιαφορία για την πολιτική αλλά μια συνειδητή επιλογή.

πολιτική εξουσία: η πολιτική εξουσία είναι η υπέρτατη εξουσία, αφού ορίζει το πλαίσιο δράσης των άλλων θεσμών αλλά και το δικό της. Για να είναι αποτελεσματική, δεν αρκεί να είναι νόμιμη, χρειάζεται να είναι και νομιμοποιημένη.

πολιτική συμμετοχή: η συμμετοχή/ δράση, ατομική ή ομαδική, του πολίτη στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι, στις δημόσιες υποθέσεις.

πολιτικοποίηση: η διαδικασία εκμάθησης, διαμόρφωσης πολιτικής συνείδησης και συμμετοχής του πολίτη στα κοινά.

πολιτικό κόμμα: ένωση πολιτών που επιδιώκει με την πολιτική δράση να επηρεάσει ή και να κατακτήσει την εξουσία, με στόχο να εφαρμόσει το πρόγραμμά της.

πολιτικό σύστημα: είναι το μέρος (υποσύστημα) του κοινωνικού συστήματος που ασκεί την πολιτική εξουσία. Αποτελείται (κυρίως) από την πολιτεία-κράτος και τους άλλους πολιτικούς θεσμούς (πολιτικά κόμματα, κοινωνία πολιτών, ΜΜΕ κτλ.).

πολιτικός: το πρόσωπο που συμμετέχει ενεργά σε εκλογικές αναμετρήσεις για να αντιπροσωπεύσει τον λαό σε οποιαδήποτε πολιτική θέση.

Σύνταγμα: ο ανώτατος γραπτός νόμος του κράτους, που ρυθμίζει τη μορφή του πολιτεύματος και την οργάνωση και λειτουργία της πολιτείας.

υποχρέωση: είναι η συμπεριφορά που επιβάλλει ο νόμος στον άνθρωπο ανεξάρτητα από την θέληση του. Οι υποχρεώσεις επιβάλλονται εκτός από το νόμο, από την κοινωνία και από την ηθική.